

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

גליון ”וירא” - (גליון 4 שנת תשע”ג, יח חשוון תשע”ג, 3/11/2012)

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת ”וירא” – ”אימון (קואוצ’ינג) יהודי”

**מחר אולי נפליגה בספינות
מחוף אילת עד חוף שנהב
ועל המשחתות הישנות
יטעינו תפוחי זהב**

**כל זה אינו משל ולא חלום
זה נכון כאור בצהריים
כל זה יבוא מחר אם לא היום
ואם לא מחר אז מחרתיים...**

”מחר אולי נפליגה בספינות”, אומרת נעמי שמר בשירה ”מחר” (מילים ולחן: נעמי שמר). כאן מופיעה המילה ”מחר” בהקשר של תקווה וציפייה לעתיד טוב יותר. אולם, למילה זו יש גם משמעות נוספת של דחיה: לא היום, ”תבוא מחר”. ”מניאנה” (מחר)... ומחר, שוב נדחה ל”מחר”...

ישנם מקרים בהם הדחיה של ביצוע המטלות ל”מחר”, ללא סיבה אמיתית, נובעת מבעיות כגון: הפחד מכשלון, השאיפה לפרפקציוניזם (שלימות), ניהול לא נכון של סדר עדיפויות ולוח זמנים, חוסר יכולת לקבל החלטות ועוד. אולם, במקרים רבים מדובר בבטלות ובעצלנות... כדברי הפתגם של הסופר מארק טוויין: ”אל תדחה למחר, את מה שאפשר לדחות למחרתיים”...

בשנת 2004 התקיים באיטליה **כינוס ראשון של עצלנים**, תחת הסיסמה **”עצלני כל העולם, התאחדו”**. העצלנים שהחליטו לעמוד על **זכותם להתבטל** התכנסו ואף ניסחו להם את עשר הדברות לעצלן: לא תטרח, לא תעשה את הצעד הראשון, זכור שהמאמץ נועד לזולתך ולא לך, דחה למחרתיים מה שאתה אמור לעשות מחר, לעולם אל תתנדב והתעמלות טובה לבריאותם של אחרים. אחרי 7 דברות עצרו המארגנים **וסיירו להתאמץ** ולחפש הלאה, עוד חוקים נוספים...

הסדנאות בכנס זה, אף זכו למגוון שמות ברוח זו, כגון: ”הזכות לחוסר מעש ולעצלות בעידן המודרני”, ”סדנת נמנום”, ”העצלות בתולדות הזמנים” ועוד. יש להניח שבכנס זה היה שירו של דוד חלפון ”אשליות” (לחן: ניסים סרוסי), זוכה לרייטינג (הערכה) גבוה בזכות האמירה שלו:

לא לעבוד לעולם

לא לשרת שום אדם...

במאמרנו זה, נלמד את ההיפך הגמור. אנו נלמד את **הזריזות**, מדרכיו של **אברהם** אבינו.

בתחילת **פרשתנו** מסופר, כיצד אברהם אבינו היושב בפתח אוהלו, ”מזנק” לקראת אורחים הבאים וקרבים אליו. **”וַיֵּרָץ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל...”** (בראשית יח, ב). בל נשכח שאברהם היה אז בן 99 ובשלב החלמה ראשוניים מניתוח ברית המילה.

עיון בהמשך הפרשה יגלה שמידת ה”זריזות” לא היתה אירוע יוצא דופן או מקרה חד פעמי אצל אברהם, אלא קו עיקרי וחשוב, באישיותו של אבי האומה.

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

אברהם הולך לעקוד את בנו, ככתוב: **”וַיִּשְׁפֹּם אֲבְרָהָם בְּבִקְרֵי וַיַּחְבֹּשׁ אֶת חֲמורוֹ...”** (בראשית כב, ג). למרות הקושי הרוחני הרב שבמסע ובמטרתו (העקידה...), אברהם אינו מתעכב ולא מתמהמה. הוא יוצא לדרכו השכם בבוקר ובזריזות רבה. זאת ועוד. הוא לא מחכה עד שנעריו - משרתיו יכינו את חמורו, אלא הוא עושה זאת במו ידיו מיד בהשכמה - **”על הבוקר”**.

מתברר שהזריזות הינה מידה חשובה ויסודית... ואכן, התנא רבי פנחס בן יאיר מציע בדבריו במשנה, **תוכנית לאימון אישי רוחני** (קואוצינג יהודי – אימון באמונה). תוכנית המבוססת על אימון מדורג שבו מופיעה הזריזות, כאחת המידות הבסיסיות החשובות לאדם (סוטה פרק ט, טו).

ולכן, כאשר הרמח”ל – רבי משה חיים לוצאטו, המקובל יליד פדובה (1707 - 1746) מחליט לכתוב את ספרו **”מסילת ישרים”** העוסק בהזרחה לתיקון מידותיו של האדם, הוא מתבסס על תוכניתו והנחייתו החשובה זו של רבי פנחס בן יאיר.

קדם להם שלמה המלך – החכם מכל אדם, שראה בעצלות מידה מגונה ועסק בה רבות בספרו משלי. נביא כמה מאמרותיו, **שהינן פשוטות, ברורות ונוקבות**:

- **”עַד מְתֵי עֶצֶל תִּשְׁכַּב מְתֵי תִקּוּם מִשְׁנַתְךָ”** (ו, ט).
- **”תֵּאָוֶר עֶצֶל תִּמְיַתְנוּ כִּי מֵאֲנוּ יָדָיו לַעֲשׂוֹת”** (כא, כה).
- **”הַדִּלְתָּ תִסּוּב עַל צִיָּה וְעֶצֶל עַל מִטּוֹת”** (כו, יד).

וכשפונים לעצל ומנסים להעיר אותו לעמל יומו (הרוחני והגשמי), הוא עונה: **תעזוב אותי, מסוכן שם בחוץ**. כי אם אני אצא החוצה, **אני עלול למות**...יש שם אריות טורפים...: **”אָמַר עֶצֶל, אָרִי בַחוּץ בְּתוֹךְ רְחֹבֹת אֶרֶץ”** (שם כב, יג).

לעצלות יש לא רק משמעות אישית - פרטית, אלא גם השפעה חברתית וכלכלית הרסנית. כדברי שלמה המלך המתאר ומספר (שם כד):

”עַל שְׂדֵה אִישׁ עֶצֶל עֲבַרְתִּי וְעַל כָּרֶם אָדָם חָסַר לֵב (חסר דעת וחסר אחריות...) וְהִנֵּה עֵלָה כָּלוּ קִמְשָׁנִים כִּסּוּ פְּנֵי חַרְלָיִם וְנָדָר אֲבָנָיו נִהְרָסָה”. וְאֶחָזָה אֲנֹכִי אֲשִׁית לְבִי רְאִיתִי לְקַחְתִּי מוֹסֵר” (ל-לב).

עצלותו של איש זה, גרמה נזק עצום למקור פרנסתו – לשדה ולמטע. הכרם כוסה כולו בעשבים וגדר המגן שלו נהרסה. נזק המחייב שיקום ארוך ויקר של ניכוש וניקוי ובניית הגדר. ומה הוא הלקח האישי של שלמה המלך ממראה ההרס שנגרם בגלל עצלותו והזנחה? פחות מנוחה ויותר עבודה: **”מְעַט שָׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מְעַט חֶבֶק יָדַי לְשֹׁכֵב”** (שם לג). כדברי השיר העממי: **”קום בחור עצל וצא לעבודה”**...

ובכל זאת, איך קונים את מידת הזריזות?

הזריזות ושאר המידות הטובות **מקורן בשכל אנושי ישר ופשוט** וניתן למצוא אותן אפילו בטבע... על כך אמר רבי יוחנן:

”אלמלא לא נתנה תורה, היינו למדים צניעות מחתול (שמכסה צואתו) וגזל מממלה (שאינה לוקחת רגל חיסה מממלה אחרת) ועריות מיונה (שבני הזוג נאמנים זה לזה)” (עירובין ק, ע”ב).

ללמדך, שאדם נבון יודע ומבין שצריכים להיות קודים וכללים להתנהגות האנושית. לו הקב”ה לא היה נותן לנו אותם בתורה, היינו צריכים להמציא אותם לבד בעזרת **כוח ההתבוננות** והניתוח שלנו.

ואכן, שלמה המלך ממליץ לעצל **להתבונן** וללמוד את מידת החריצות והזריזות מן הנמלה:

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

” לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם. אשר אין לה קצין שטר ומשל. תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה” ואילו אתה העצל: ”עד מתי עצל תשקב מתי תקום משנתך” (משלי ו, ו-ט).

לנמלה אין בוס ואין מנהל. ובכל זאת, בחריצות רבה, היא צועדת בטורי ענק אינסופיים, מרימה משקל הגדול פי עשרה (ויותר) ממשקל גופה ומכינה ואוגרת בקיץ את מזונה לקראת החורף.

בדרך זו, מציע לנו התנא רבי יהודה בן תימא, להתבונן וללמוד מידות נפש נוספות מהתנהגותם של בעלי החיים:

”יהודה בן תימא אומר: הוי עז כנמר (נחוש והחלטי) וקל כנשר (זריז) ורץ כצבי (מהיר) וגבור כארי (אמיץ), לעשות רצון אביך שבשמים” (אבות ה, כ).

הנבון והמתבונן, יכול ללמוד ולהוסיף לקח, על ידי התבוננות ולימוד מדרכם של אברהם אבינו ושאר אבות האומה מחד ומעולם החי הטבעי והבסיסי כל כך, מאידך. זהו אימון (קואוצינג) יהודי...

נסיים את מאמרנו בפרק בחריצות, בשיר ”לחיות בחיק הטבע” מפרי עטו של ישראל ויסלר (סופר הילדים הידוע - פוציו שכתב את 'חבורה שכזאת' ועוד כ - 40 ספרים). פלמ"חניק, שהיה גם ממקימי קיבוץ נתיב הל"ה (לחן: שי לביא):

להיות מושבניק זה נשמע יפה וגם נחמד
אבל זה לא מתאים לכל אחד
כי צריך להיות חרוץ לא ללכת רק לרוץ
ולא למצוא תמיד איזה תירוץ

לחלוב יום יום את הפרות ברפת
לטעון תיבות בצל, חציר ולפת
לקטוף פירות מן המטע בחיל
לעבוד ביום וגם לשמור בליל
לגור בחיק הטבע זה חלום
לקום בבוקר להגיד שלום
עם ריח פרדסים רפת וכבשים
לעשות הכל לבד ללא נסים...

חריצות וזריזות מהי? "לעשות הכל לבד ללא נסים", "ולא למצוא תמיד איזה תירוץ" ... ולא לדחות למחר, את מה שאפשר לעשות היום...

"וינץ (אברהם) לקראתם (לקראת האורחים) מפתח האהל..." - "כי צריך להיות חרוץ לא ללכת רק לרוץ".

מסרכת עט תומ

משה רוט

מייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון+תפוצה "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש,

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל,

אהבת? הפץ בין חבריך